

Schoolklimaat; fysiek en sociaal veilig

Inhoudsopgave

Een veilig en gezond schoolklimaat; sociaal en fysiek	3
Integraal bovenschools veiligheidsplan	4
<i>Preventiemedewerker / ARBO-coördinator</i>	5
De fysiek veilige en gezonde leeromgeving	6
<i>Calamiteitenplan; in - en ontruimingsplan</i>	7
<i>Ongevallenregistratie</i>	8
<i>Speeltoestellen controle</i>	9
De sociaal veilige en gezonde leeromgeving; ons gedragsprotocol	10
Onze gedragscode	11
Basis gedragsregels	12
Communicatie en omgangsstandaard	13
School- en pleinafspraken en routines	15
(On)gewenst gedrag; wat nu?	18
Ongewenst en onacceptabel gedrag van kinderen	19
Ongewenst en onacceptabel gedrag van volwassenen	21
Anti-pestbeleid; KIVA	22
Inhoudelijke uitgangspunten van ons pestbeleid	23
Wat is pesten?	24
KIVA; onze basisaanpak.	25
Toezicht; zichtbaar en bereikbaar	37
Sanctiemaatregelen als de gerichte aanpak pesten niet werkt	38
De rol van / opdracht voor de ouders	39
KIVA protocol	40

Een veilig en gezond schoolklimaat; sociaal en fysiek

In dit document staat beschreven hoe wij er gezamenlijk voor zorgen dat er op school een sociaal en fysiek, veilig en gezond schoolklimaat heerst waar alle werknemers, leerlingen, ouders en bezoekers, zich veilig en gerespecteerd voelen, zodat zij optimaal kunnen spelen, leren, werken en/of lesgeven.

Wanneer wij spreken over een veilig en gezond schoolklimaat onderscheiden we de fysieke omgeving en de sociale omgeving.

De fysieke omgeving heeft betrekking op de inrichting van de materiële omgeving waarin wordt lesgegeven, gespeeld en gewerkt. Hierbij gaat het om de deugdelijkheid en het onderhoud van het gebouw, materialen en apparatuur waarmee gewerkt en gespeeld wordt. Het beleid en de afspraken richten zich o.a. op bijvoorbeeld de controle van de speeltoestellen, de brand- en alarminstallaties, het opbergen van eventuele gevaarlijke stoffen, maar ook op zaken als het hebben van een noodplan (ont- en inruimingsplan).

De sociale omgeving heeft betrekking op de sociale inrichting van de omgeving. Wat doet de school om er voor te zorgen dat iedereen zich gerespecteerd en veilig voelt op school. Het beleid en de afspraken hebben betrekking op o.a. de omgangsregels die gelden in en rond de school, hoe de school sociaal onveilig gedrag, zoals pesten, discriminatie en (seksuele) intimidatie voorkomt en indien dit toch plaatsvindt, welke maatregelen en sancties getroffen worden, om e.e.a. te herstellen.

Integraal bovenschools veiligheidsplan

Op bestuursniveau is een integraal veiligheidsplan vastgesteld dat geldt voor alle scholen van Openbaar Scholennetwerk De Basis. Zie [Integraal veiligheidsplan - De Basis.docx](#)

Uitgangspunt bij dit plan zijn de verschillende wettelijke kaders van waaruit aandacht wordt gevraagd voor de sociale, fysieke gezonde en veilig omgeving. Het plan bevat zowel algemene uitgangspunten, als afspraken en protocollen die betrekking hebben op de fysieke en de sociale veiligheid van het personeel, leerlingen, ouders en bezoekers. Op sommige onderdelen is een uitwerking op schoolniveau gewenst. Zie onderliggend document.

In het bovenschools integraal veiligheidsplan zijn tenminste de volgende bijlagen opgenomen:

1. Format voor het ontwikkelen van een sociale kaart
2. Gedragscodes:
  - o Gedragscode "Voorkomen ongewenst seksueel gedrag"
  - o Gedragscode voorkomen pesten
  - o Gedragscode voorkomen discriminatie
  - o Zie ook: [Regeling omgaan met elkaar - De Basis.pdf](#)
3. Protocol Ernstige incidenten bij ongewenst gedrag en procedure registratie en melding.
  - o Protocol in geval van ongewenst gedrag
  - o Opvangsprocedure bij ernstige incidenten
  - o Procedure voor registratie en melding van incidenten
  - o Zie ook: [Draaiboek bij ziekte en overlijden - De Basis.pdf](#)
4. Internet protocol voor leerlingen
  - o Zie ook:
    - [1 ICTplus Leeswijzer en toelichting reglement ICTplus.pdf](#)
    - [2 ICTplus modelreglement leerlingen.pdf](#)
    - [3 ICTplus modelreglement werknemers.pdf](#)
5. Protocol Sociale Media
6. Checklist Software en Privacy:
  - o Zie ook: [Template_bewerkersovereenkomst.docx](#)
7. Klachtenprocedure
  - o Zie ook: [Regeling en procedure voor het melden van het vermoeden van een misstand De Basis.pdf](#)
8. Stappen in de "Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling"
  - o Zie ook: [Basis-meldcode-nl.pdf](#)

Uit het veiligheidsplan komen allerlei "verplichtingen" en activiteiten voort. Deze zijn in een overzicht gezet, zie [Schematische weergave acties veiligheidsplan.xlsx](#). De preventiemedewerker / ARBO-coördinator bewaakt de uitvoering van de taken. Het uitvoeringsexemplaar is opgenomen in Sites.

Preventiemedewerker / ARBO-coördinator

Op onze school functioneert een **preventiemedewerker**, ook wel **ARBO-coördinator** genoemd. Dit is **Bart Kruijt**.

De wettelijke taken van de preventiemedewerker zijn:

- medewerking verlenen aan de uitvoering van de RI&E (het inventariseren van risico's en opstellen van het plan van aanpak);
- medewerking verlenen aan de uitvoering van het plan van aanpak (maatregelen om de risico's weg te nemen of te verkleinen).

Op de scholen van De Basis is de preventiemedewerker **eveneens aanspreekpunt voor collega's op het gebied van arbozaken**. Afgesproken is dat de veiligheid, gezondheid en het welzijn van de leerlingen meegenomen worden in het arbobeleid en de uitvoering ervan.

De preventiemedewerker dient jaarlijks verslag uit te brengen aan de medezeggenschapsraad over tenminste:

- Resultaten ont- en inruimingsoefeningen
- Registraties ongevallen en ongewenst gedrag

Op bestuursniveau is de beleidsmedewerker Casemanagement & arbo het aanspreekpunt voor de preventiemedewerkers. Dit is Anneke Gringhuis: anneke.gringhuis@debasisheerenveen.nl.

Op school is afgesproken dat de preventiemedewerker verantwoordelijk is voor het bewaken van de voortgang van alle verplichtingen en activiteiten welke voortvloeien uit het integraal beleidsplan van De Basis, voor zover het de fysieke omgeving betreft (zie [De fysiek veilige en gezonde leeromgeving](#)).

De intern begeleider, Monique van den Hoogen, is aangesteld als **vertrouwenscontactpersoon**.

Binnen het taakbeleid zijn uren gereserveerd voor het uitvoeren van deze taken en verantwoordelijkheid.

De fysiek veilige en gezonde leeromgeving

Calamiteitenplan; in - en ontruimingsplan

In verband met de veiligheid is een calamiteitenplan opgesteld:

- Een ontruimingsplan in geval van brand of een andere calamiteit; en
- Een inruimingsplan ingeval van agressie of een bedreiging van buitenaf.

Aan het begin van elk schooljaar worden de plannen ge-update. Tevens vinden jaarlijks 2 oefeningen plaats (MFC De Akkers - breed):

- De 1ste oefening wordt aangekondigd (dag en tijdstip) => eerste 2 maanden van het schooljaar;
- De 2de oefening is onverwachts => 2de helft van het schooljaar.

Bart Krujt is preventiemedewerker/ ARBO coördinator en namens onze school verantwoordelijk voor de hele gang van zaken. Hij stelt tevens een kort verslag op van het verloop van de oefeningen. Eventuele wijzigingen worden doorgevoerd in de plannen.

- [Ontruimingsplan MFC De Akkers te Heerenveen - december 2017.docx](#)

Ongevallenregistratie

Wanneer zich op school een (fysiek) ongeval voordoet, wordt dit geregistreerd op het zogenaamde [Ongevallenregistratieformulier - fysiek.docx](#). Daarbij maken we geen onderscheid tussen personeelsleden, ouders of kinderen. [Dit formulier staat op Sharepoint in de map 1. Organisatie.](#)

Conform de Arbwet dienen alle arbeidsongevallen die leiden tot de dood, een vermoeden van blijvend letsel of een ziekenhuisopname direct aan de inspectie SZW gemeld te worden. Dit dient tenminste telefonisch dezelfde dag nog plaats te vinden - tel. 0800 - 5151 en kan vervolgens schriftelijk bevestigd worden via een digitaal formulier op de site van de inspectie SZW. Een dergelijk ongeval dient ook gemeld te worden bij het bestuursbureau. Ongevallen van leerlingen hoeven niet gemeld te worden bij de Inspectie SZW.

Incidenten van ernstig sociaal onveilig gedrag worden ook geregistreerd. Hiervoor is een apart formulier beschikbaar: [Incidentregistratieformulier ongewenst gedrag - school.docx](#).

Afspraken:

- Geregistreerd worden uitsluitend fysieke ongevallen die plaatsvinden op school, op het schoolplein, bij de gymnastiek of in het kader van een schooluitje onder schooltijd.
- De ongevallenregistratie wordt gedaan door het teamlid die het eerst bij het incident betrokken raakte.
- De registratie van ernstig ongewenst gedrag wordt gedaan door het slachtoffer met ondersteuning van de preventiemedewerker / ARBO-coördinator of de directeur.
- Meldingen aan de arbeidsinspectie worden door de directie of preventiemedewerker / ARBO coördinator gedaan.
- De preventiemedewerker / ARBO coördinator brengt hier jaarlijks verslag over uit richting de medezeggenschapsraad.

Speeltoestellen controle

Jaarlijkse controle:

Jaarlijks worden de speeltoestellen van de school gecontroleerd door een KOMO gecertificeerd onderzoeksbureau voor controle en onderhoud van speelelementen: ABOS bv. Koningsspil 6 4661 TW Halsteren Tel. 0164 - 630122 Fax. 0164 - 630536 Email: info@abos.nl Website: www.abos.nl

2 maandelijks controle:

De conciërge van de school controleert 1x in de 14 dagen de speeltoestellen en houdt bij welke reparaties zijn uitgevoerd in een logboek op Sharepoint in de map 5. Facilitair.

De sociaal veilige en gezonde leeromgeving; ons gedragsprotocol

Elke dag doen we ons best om een sociaal veilig en gezonde (leer- en werk)omgeving te creëren voor de kinderen, teamleden en ouders. Om dit te realiseren hebben we een gedragsprotocol opgesteld. Dit protocol bestaat uit verschillende beleidsafspraken, handelingswijzen, stappenplannen, regels en routines.

Doel van het **gedragsprotocol** is dat we een school- en klassenklimaat realiseren waar:

- iedereen zich sociaal veilig en gerespecteerd voelt; en
- voldoende rust en orde heerst, opdat elk kind en teamlid met plezier naar school gaat en zich optimaal kan ontwikkelen en goed onderwijs respectievelijk kan volgen of geven.

Concreet betekent dit voor ons dat:

- a. van iedereen in de school verwacht wordt dat hij / zij respectvol en zorgzaam met de ander en de omgeving (ruimte en de materialen) omgaat en dat we elkaar erop aanspreken als dit even niet het geval is (zie [Onze gedragscode](#) en [Basis gedragsregels](#));
- b. binnen de groepen een heldere structuur / dagritme wordt geboden en in de gehele school duidelijke regels worden gehanteerd (zie [Communicatie en omgangsstandaard](#) en [School- en pleinafspraken en routines](#));
- c. we wekelijks structureel aandacht aan het vakgebied "sociale vorming" besteden (zie [KIVA-lessencyclus](#); [onze preventieve aanpak](#)) en het bewegingsonderwijs / sport nadrukkelijk inzetten voor de persoonlijke en sociale ontwikkeling;
- d. een stappenplan / handvat voorhanden is, wanneer we geconfronteerd worden met ongewenst, orde verstorend, onwerkbaar gedrag (zie [\(On\)gewenst gedrag; wat nu?](#));
- e. een helder anti-pestbeleid wordt gevoerd (zie [Anti-pestbeleid](#); [KIVA](#)).

Onze gedragscode

Waar mensen met elkaar samen "leren en werken" is het goed om afspraken te maken over hoe je met elkaar omgaat en hoe je je gedraagt in en rond de school. Of te wel, dat er een gedragscode is met "onze manieren", zodat er geen misverstanden kunnen ontstaan en eventuele conflicten vermeden worden.

Onze gedragscode bestaat uit:

1. Een beperkt aantal basisgedragsregels;
2. Een communicatie en omgangsstandaard; en
3. School- en pleinafspraken en routines

Nb. In het [Integraal veiligheidsplan - De Basis.docx](#) zijn verschillende gedragsprotocollen en -codes vastgesteld die gelden voor alle scholen aangesloten bij openbaar scholennetwerk De Basis. Deze hebben zowel betrekking op hoe de professionals met elkaar, de kinderen en ouders om dienen te gaan, hoe we veilig gebruik maken van internet en de sociale media (ook in relatie tot de bescherming van de privacy) én hoe we voorkomen dat ongewenst gedrag zoals discriminatie en pesten plaatsvindt en zo ja, welke maatregelen worden getroffen als ongewenst gedrag plaatsvindt. Met onderliggend gedragsprotocol geven we enerzijds onze specifieke invulling weer, anderzijds geldt ook dat een deel van de bovenschoolse protocollen en codes dit schoolspecifieke gedragsprotocol completeren.

Basis gedragsregels

Vanuit de algemene voorwaarde om tot leren te komen, namelijk "**je veilig voelen**", alsmede vanuit **onze kernwaarden** hebben we 6 basisregels geformuleerd welke het uitgangspunt vormen van ons handelen op en rond de school. Een deel van deze "gedragsregels" hebben betrekking op het sociaal veilig met elkaar omgaan. Bij een ander deel ligt het accent op de gewenste leerhouding.

1. **We gaan respectvol met elkaar en de omgeving om!**
2. **We verschillen van elkaar en horen er allemaal bij; ik, hij en ook jij!**
3. **We staan voor wat we doen!**
4. **We zijn nieuwsgierig; we staan open voor nieuwe ideeën en plannen!**
5. **Samen kunnen en leren we meer dan alleen!**
6. **We stimuleren elkaar talenten te ontdekken!**

Met de 6 basisgedragsregels zijn alle in deze gedragscode opgenomen specifieke afspraken, zoals de [Communicatie en omgangsstandaard](#) en de [Algemene school- en pleinafspraken en routines](#) samengevat. Dit zijn de basisregels waar het om gaat!

De school werkt met het anti-pestprogramma KIVA, waarin een 6 tot 10 tal basisregels centraal staan. Deze regels zijn goed onder te brengen onder de geformuleerde algemene basis gedragsregels (zie [Anti-pestbeleid; KIVA](#)).

= = = = =

TOELICHTING RELATIE KIVA - REGELS:

- De algemene voorwaarde om tot leren te komen;
  - **Veilig voelen:**
    - **We gaan respectvol met elkaar en de omgeving om!**
      - we gaan goed met elkaar om!
      - we doen aardig tegen elkaar en behandelen anderen met respect!
      - we helpen elkaar!
      - we komen voor elkaar op!
      - we willen dat pesten stopt!we willen dat ook verborgen pesten stopt!
      - we houden er rekening mee dat pesten heel lang pijn doet!
      - we zeggen tegen pesters "stop ermee"!
      - we helpen gepeste kinderen!
      - we lossen pesten als groep op!
- Onze kernwaarden:
  - **Diversiteit** (en onze openbare identiteit):
    - **We verschillen van elkaar en horen er allemaal bij, ik, hij en ook jij!**
      - we horen er allemaal bij: ik, hij en ook jij!
      - we verschillen allemaal, dat maakt ons speciaal!
      - we doen aardig tegen elkaar en behandelen anderen met respect!
  - **Autonomie:**
    - **We staan voor wat we doen!**
      - we helpen gepeste kinderen!
      - we komen voor elkaar op!
  - **Nieuwsgierig:**
    - **We zijn nieuwsgierig; we staan open voor nieuwe ideeën en plannen!**
  - **Samen:**
    - **Samen kunnen en leren we meer dan alleen!**
      - we willen samen een groep zijn, want dat is fijn! / We maken er samen een fijne groep van!
      - we praten met elkaar (en gebruiken daarbij ik-taal)!
      - we gaan goed met elkaar om!
      - we helpen elkaar!
      - we komen voor elkaar op!
      - We helpen gepeste kinderen!
      - We lossen pesten als groep op!
  - **Talenten:**
    - **We stimuleren elkaar talenten te ontdekken!**
      - we verschillen allemaal, dat maakt ons speciaal!
      - we doen aardig tegen elkaar en behandelen anderen met respect!
      - we helpen elkaar!

Communicatie en omgangsstandaard

Binnen een basisschool interacteren verschillende groepen van verschillende leeftijden met elkaar.

1. **Kinderen onderling**
2. **Kinderen met volwassenen:**
  - leerlingen <=> medewerkers
  - leerlingen <=> (hulp)ouders
  - leerlingen <=> bezoekers (vrijwilligers of externe professionals)
1. **Volwassenen onderling**
  - medewerkers onderling
  - (hulp)ouders onderling;
  - medewerkers <=> (hulp)ouders
  - medewerkers <=> bezoekers (vrijwilligers of externe professionals).
  - (hulp)ouders <=> bezoekers (vrijwilligers of externe professionals)

Naast enkele vanzelfsprekende "communicatieregels", welke in elke vorm van communicatie gelden, hebben we voor de verschillende soorten "relaties" ook enkele specifieke communicatie- en omgangsstandaarden geformuleerd.

Voor iedereen geldend:

1. We spreken algemeen beschaafd Nederlands; we schreeuwen en schelden elkaar niet uit;
2. We wachten even als de ander met iemand in gesprek is;
3. We brengen niet moedwillig fysiek letsel / schade toe bij een ander of zijn / haar spullen;
4. We storen een ander niet.

Ad 1. Kinderen onderling

Voor de communicatie tussen de leerlingen onderling verstaan in beginsel de hierboven gestelde regels.

Met betrekking tot ongewenst gedrag en pesten zijn nog wel een aantal onderliggende "waarden en normen" geformuleerd, te weten:

- Je beoordeelt andere kinderen niet op hun uiterlijk;
- Je sluit een ander kind niet buiten van activiteiten;
- Je komt niet zonder toestemming aan de spullen van een ander kind;
- Je scheldt een kind niet uit en je verzint geen bijnamen;
- Je lacht een ander kind niet uit en je roddelt niet over andere kinderen;
- Je bedreigt elkaar niet en je doet elkaar geen pijn;
- Je accepteert een ander kind zoals hij of zij is;
- Je bemoeit je niet met een ruzie door zomaar partij te kiezen.

Daarnaast gelden nog 2 belangrijke afspraken die helpen pesten te voorkomen, te weten:

- Als je ruzie hebt met een ander of je wordt gepest, probeer het dan uit te praten. Lukt dat niet, dan meld je dat bij de groepsleerkracht; hij of zij kan jullie dan helpen. Je kunt ook naar een leerkracht van het KIVA-team gaan;
- Alle leerlingen zijn verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep. Als je ziet dat een kind gepest wordt, dan vertel je dat aan je groepsleerkracht. Dat is geen klikken!

Ad 2. Kinderen en volwassenen

Specifieke aandacht vraagt de relatie kinderen <=> volwassenen, daar binnen deze relatie altijd sprake is van machtsongelijkheid. Dit legt in het bijzonder een grote verantwoordelijkheid bij de volwassene. Er is sprake van een opvoedingsrelatie en dat betekent ook dat de volwassene geacht wordt om het goede voorbeeld te geven. Tegelijkertijd dient het kind, in het kader van respect voor de volwassene, ook enkele specifieke regels in acht te nemen.

Kind => volwassenen:

- Kinderen spreken volwassenen met "meester" / "juf" of "meneer"/ "mevrouw" aan;
- Als de "juf" of "meester" uitleg geeft, is iedereen stil;
- Als je iets wilt zeggen, steek je een vinger op; je kijkt degene aan tegen wie je praat;
- Kinderen hoeven niet het laatste woord te hebben.

Volwassenen => kind:

- Zorg voor een veilige en prettige sfeer in de groep;
- Neem elk kind serieus / laat ieder in zijn waarde / respecteer een ieder;
- Toon daadwerkelijke belangstelling (persoonlijk / werk);
- Maak duidelijke afspraken en kom ze na;
- Respecteer de eigendommen van kinderen;
- Wees open en eerlijk / oordeel, waardeer positief;
- Praat onder alle omstandigheden rustig / correct taalgebruik;
- Begroet leerlingen en neem afscheid;
- Zeg nooit iets negatiefs over een kind als kind, zeg niets ongunstig van een kind in het bijzijn van anderen (bespreek sec het gedrag als zodanig);
- Bespreek problemen / misverstanden / moeilijkheden met diegenen die erbij betrokken zijn;
- Sluit een vervelende situatie altijd positief af; stuur een kind niet met een negatief gevoel naar huis;
- Laat kinderen ervaren dat je fouten mag maken en onenigheid / ruzie kunt hebben en daarvan leert;
- Laat kinderen buiten schooltijd niet alleen bij jou in de klas zijn of bij je thuis komen. Stel ouders op de hoogte in gevallen dat dit toch noodzakelijk is (en houdt de deur open);
- Loop niet zonder meer kleed- en/of doucheruimtes binnen, maar klop eerst aan om kinderen de gelegenheid te bieden om bijvoorbeeld een handdoek om te slaan. Dit geldt zeker in situaties waar de omgang in het algemeen wat losser is, zoals tijdens kamp, schoolreis en sportdagen;
- Kinderen worden nooit fysiek gestraft! (zie ook [\(On\)gewenst gedrag; wat nu? Ongewenst gedrag; wat dan?](#))
- Wees voorzichtig met contacten via de sociale media; een professionele afstand wordt in acht genomen tussen personeel enerzijds en leerlingen / ouders anderzijds. Zie ook het handboek ICT, waarin een protocol Sociale media is opgenomen.

Ad 3. Volwassenen onderling

Volwassenen horen het goede voorbeeld te geven, dat geldt niet alleen in hun communicatie richting kinderen maar ook tijdens hun onderlinge communicatie, in het bijzonder binnen een 'opvoedingsinstelling' als een school. Daarnaast is het voor het realiseren van een goede professionele samenwerking / cultuur belangrijk dat er duidelijke communicatie en omgangsregels zijn tussen collega's onderling; professionele communicatie- en omgangsstandaard.

Medewerkers <=> medewerkers:

- Afspreken en aanspreken; we houden elkaar aan gemaakte afspraken; we spreken elkaar daar op aan.
- We bespreken de dingen die ons belemmeren bij het uitvoeren van ons werk met degene die het betreft;
- We praten niet over elkaar maar met elkaar; we wijzen elkaar erop als dit niet gebeurt en verwijzen door! Zo nodig helpen we elkaar om e.e.a. bespreekbaar te maken met de collega (en / of ouder);
- We geven op een goede manier feedback; d.w.z. in de vorm van "ik-boodschappen" en in termen van "gedrag" en niet in termen van "zijn" (op de persoon);
- We houden bij het aan- en bespreken van zaken altijd rekening met de persoon zoals hij / zij is (de "menskenmerken"); we mogen van elkaar verschillen en zijn alert op de "grenzen" van de ander;
- We hebben een luisterend oor voor elkaar; advies en hulp is niet altijd nodig;
- Zaken die in vertrouwen door een collega (en / of ouder) met je zijn besproken, worden ook vertrouwelijk gehouden, mits de veiligheid van een ander (kind) in het geding is en professioneel ingrijpen noodzakelijk is. We kennen geen beroepsgeheim, dat maken we ook kenbaar aan de "verteller";
- We spreken waardering naar elkaar uit;
- We hebben belangstelling voor elkaar en maken tijd voor elkaar.

Medewerkers / school <=> ouders en bezoekers:

De hierboven opgestelde standaard voor de communicatie tussen medewerkers is ook toepasbaar op de communicatie tussen school en ouders, vrijwilligers of externe professionals.

Ter aanvulling:

- Behandel ouders en bezoekers vriendelijk en correct, ook na een minder plezierige ervaring;
- Praat niet negatief over (andere) ouders, werknemers of andere scholen; geef hier ook geen kans toe;
- Verwijs voor klachten over anderen naar die ander en ga daar niet verderop in. Hanteer de stelling: Er wordt niet eerder over mensen gepraat nadat er met de mensen zelf over is gesproken;
- Maak indien nodig een vervolgspraak (binnen 1 a 2 weken) wanneer een bepaald probleem niet kan worden uitgepraat.
- Moedig ouders / vrijwilligers / externe deskundigen aan, wanneer ze ergens mee zitten, contact op te nemen met de school;
- Als er zich op school incidenten voordoen, wordt op korte termijn contact gezocht met de ouders. Zie ook [De communicatie met ouders bij incidenten en pesten](#)

School- en pleinafspraken en routines

Naast communicatie en omgangsregels gelden de onderstaande meer praktische afspraken en regels op en rond obs Route 0513. Dit zijn afspraken i.h.k.v. de veiligheid en het realiseren van een goed leer- en werkklimaat, als ook afspraken gericht op het stimuleren van een gezonde leefstijl.

Algemene afspraken:

1. In de school en op het schoolterrein mag niet worden gerookt.
2. In de school zijn en praten we rustig; zo storen we anderen niet bij hun werk.
3. Na het gebruik van een ruimte of materiaal wordt alles weer netjes achtergelaten en zorgvuldig opgeruimd; we scheiden ons afval en ruimen het op in de daarvoor bestemde bakken.
4. De kinderen spreken alle teamleden aan met juf / meester en de voornaam van betrokkene. Alleen de voornaam vinden we niet passend. In unit 7-8 stimuleren we de kinderen om "u" te zeggen tegen alle volwassenen in de school.
5. Leerlingen mogen onder schooltijd niet alleen het schoolterrein verlaten. Wanneer een kind op verzoek van de ouders of vanwege ziekte tussentijds de school moet verlaten, dient een volwassene de leerling op te halen.
6. Leerlingen mogen geen gevaarlijke spullen, zoals lucifers / aanstekers, mesjes en andere scherpe puntige voorwerpen bij zich dragen.
7. Bij moedwillig vernielen of kwijtraken van schoolmateriaal dienen de ouders dit te vergoeden.

Op het schoolplein:

8. Een kwartier voor aanvang van de lessen en tijdens de pauzes zijn er twee pleinwachten aanwezig op het grote speelterrein; de pleinwachten zijn herkenbaar aan de gele (KIVA-) hesjes. Tijdens de pauzes zijn ook twee kinderpleinwachten aanwezig.
9. Op het speelterrein mag niet gefietst worden. Het speelterrein van de midden- en bovenbouw, het grote plein, wordt begrensd door de pannakooi. Er mag niet tussen de fietsen gespeeld worden.
10. Tijdens de speelpauzes op het grote speelterrein gelden de volgende regels:
  - o We spelen in het zicht (dus niet achter de school bij de fietsenstalling).
  - o We voetballen in de pannakooi (en nergens anders). Hier geldt een rooster.
  - o We spelen basketbal bij de basketpaal (en nergens anders).
  - o We mogen overgooien met een zachte bal en tennisballen op het open deel van het plein richting de ingang (linkerkant).
  - o We spelen "rond de tafel" bij de tafeltennistafel (en staan er dus niet op).
  - o We zitten aan de picknicktafel (en staan er dus niet op, ook niet op de bankjes).
  - o Een beetje stoeien kan, maar alleen één tegen één, tussen gelijkwaardige partners én op het grasdeel.
  - o Bal over de weg: Eén kind mag de bal halen. Deze wordt aangewezen door de pleinwacht.
  - o Bij sneeuw: Op het rechterdeel van het plein – parallel aan de Sallandlaan - tot aan het driehoekplantsoen, mag met sneeuwballen gegooid worden. De pleinwachten bepalen of de sneeuw niet ijsig is. Zo ja, dan wordt het sneeuwballen verboden.
  - o Kinderen nuttigen hun eventuele resterende lunch buiten bij de picknicktafel.
  - o Wanneer het driehoekplantsoen bagger is (natte modder) mag er niet in gespeeld of door heen gelopen worden. De pleinwachten bepalen dit.
11. Speelmateriaal: Tijdens de speelpauzes zijn bakken met speelmateriaal beschikbaar. Het speelmateriaal dient gebruikt te worden waar het voor bedoeld is. Na de pauze dient het weer opgeruimd te worden.
12. Tijdens de pauzes buiten op het grote schoolplein maken de de kinderen gebruik van de toiletten bij de gymzaal.

Binnen- en uitkomen:

13. De kinderen en hun ouders kunnen vanaf 8.15 uur naar binnen. De leerlingen van de leerjaren 4 t/m 8 mogen ook nog even op het grote plein spelen. Wanneer een leerling er voor kiest om binnen te komen, gaat hij / zij rustig wat kletsen, lezen, tekenen of al aan het werk.
14. De kinderen van de leerjaren 1 en 2 verlaten de school aan de kant van het onderbouw-plein (doodlopende Sallandlaan), de zogenaamde neveningang. De kinderen van de leerjaren 3 en 4 mogen - in samenspraak met hun ouders - zelf weten welke uitgang zij nemen. De leerjaren 5 t/m 8 dienen de school te verlaten via de hoofdingang (Veluwelaan).
15. Het gebouw heeft twee trappen. De kinderen en ouders van obs Route 0513 dienen de trap bij de neveningang te gebruiken.
16. De lift is alleen bestemd voor invaliden en vervoer van zwaar materiaal.
17. Elk kind heeft een eigen locker waarin hij / zij de jas en gymtas kwijt kan.
18. Vijf minuten voor aanvang van de lessen (8.25 uur) luidt op het plein een koe-bel en speelt op de leerpleinen zacht muziek. Dit betekent op het plein einde spel en binnen dat de ouders afscheid dienen te nemen en kinderen naar hun basisgroep dienen te gaan.

Toiletgang:

19. Kinderen hoeven niet te vragen of ze naar het toilet mogen. Tijdens een instructiemoment kan het alleen even niet.

20. Na het plassen, handen wassen!

Gymnastiek:

21. Tijdens de gymles dragen de kinderen van de leerjaren 3 tot en met 8 gym schoenen (geen zwarte zool die afgeeft), een kort broekje en t-shirt of gymbakje. Kinderen die geen gymkleding bij zich hebben, kunnen niet deelnemen aan de les.
22. Om veiligheidsredenen mogen kinderen tijdens de gymnastieklessen geen sieraden en hoofdbedekking dragen. Uitzondering hierop is de sportversie van de hoofddoek die vanwege religieuze uiting wordt gedragen.
23. Kinderen die om (medische) redenen niet mee mogen doen met gymnastiek, nemen een berichtje van hun ouders mee.
24. Douchen na de gymles is niet verplicht, maar de kinderen worden hiertoe wel in de gelegenheid gesteld.

Verjaardagen:

25. We vieren de verjaardag binnen de basisgroep. De jarige kan de kinderen uit de eigen basisgroep trakteren (zie obs Route 0513 een gezonde school!). Het toezien van de jarige vindt veelal met de hele etage plaats.

Eten en drinken:

26. OBS Route 0513 een gezonde school!

- o Het is belangrijk dat kinderen elke dag **goed ontbijten** alvorens zij naar school gaan.
  - o **Gedurende de gehele dag mogen de kinderen water drinken.** Wanneer zij dorst hebben, kunnen zij zelf een beker vullen, behalve onder de instructies en niet in de buurt van de iPad.
  - o Het **tweede eet-moment** op de dag, het **fruit-eten om 10.00 uur**, is echt bedoeld om fruit te eten; even een klein gezond hapje tussendoor. De kinderen in de groepen 4 t/m 8 kunnen dit buiten op het plein tijdens de pauze opeten. Ze hebben daar een kwartier voor. De kinderen in de groepen 1 t/m 3 nuttigen het fruithapje gezamenlijk in de kring.
  - o **De lunch** wordt in de groep genuttigd. De kinderen van de groepen 1 en 2 hebben hier een half uur de tijd voor, de kinderen van de groepen 3 t/m 8 een kwartier. Ook dan geldt dat het om **een gezonde lunch** gaat. Snoep is niet toegestaan net als limonade met prik of energie-drink. Bij voorkeur wordt wederom water gedronken.
  - o **Traktaties:** Wanneer een leerling jarig is, is het leuk om te trakteren. Kinderen krijgen daardoor al gauw zo'n 25 tot 30 traktaties per jaar. Het is daarom belangrijk de traktaties klein te houden en niet te calorierijk.
    - Om te voorkomen dat kinderen hun fruit en gezonde lunch niet opeten, omdat ze al vol zitten van een traktatie, laten we de jarigen voortaan in de middag trakteren. Wanneer het een gezonde traktatie betreft, wordt deze in de basisgroep genuttigd. Snoep wordt in de tas gestopt om mee naar huis te nemen of aan het einde van de middag uitgedeeld.
    - Ook het team wil graag gezond eten en drinken. Het verzoek is daarom om geen speciale traktaties meer mee te nemen voor de teamleden. (U begrijpt met meer dan 200 kinderen op school is dat bijna dagelijks een extraatje.) Als leerkrachten willen we graag het goede voorbeeld geven!
26. We willen het afval graag beperkt houden en ook het zwerfafval op het plein. Drinkpakjes en ander verpakkingsmateriaal van eten worden dan ook leeg in de tas mee teruggegeven.

Lunchregels:

27. Er wordt tegelijkertijd begonnen.
28. Er wordt in een rustige sfeer gegeten; we luisteren naar rustige (klassieke) muziek of kijken vanaf groep 4 zo nu en dan naar het jeugdjournaal.
29. Na het eten worden de tafeltjes door de klassendiensten schoongemaakt.

Werk afmaken en uitlopende schooltijden:

30. Kinderen kunnen in overleg met de leerkracht werk na schooltijd afmaken. Dit is maximaal 15 minuten. In overleg met de groepsleerkracht kan ook werk mee naar huis genomen worden.

Gebruik ICT / mobiele (SMART) telefoons:

De school beschikt over een **internetprotocol**, waarin de rechten en plichten van de leerlingen en het personeel staan m.b.t. het gebruik van ICT. Hierin staan o.a. ook de volgende afspraken:

32. Tijdens schooltijden en schoolse activiteiten mogen de kinderen geen foto's of filmpjes maken op smartphones, tablets, digitale camera's e.d., tenzij dit hoort bij een lesopdracht.
33. Kinderen mogen geen filmpjes of foto's op internet zetten (bijvoorbeeld Youtube, Instagram, e.d.) die gemaakt zijn op school of tijdens buitenschoolse activiteiten, behalve wanneer dit in opdracht van een leerkracht plaatsvindt. Het personeel van de school bepaalt welke beelden van schoolse activiteiten worden gedeeld op internet (MijnSchool, website, Facebook, e.d.).

Meenemen van eigen (schrijf)materiaal:

34. De school zorgt voor al het nodig onderwijsmateriaal waaronder het schrijfmateriaal en een etui. De leerlingen behoeven dus geen eigen schrijfmateriaal mee naar school te nemen; een beperkte hoeveelheid is in de bovenbouw wel toegestaan.
35. Wat betreft het meenemen van een eigen mobiele (SMART) telefoon gelden de volgende regels:
  - Mobiele telefoons worden onder eigen verantwoordelijkheid meegenomen; school is niet aansprakelijk voor diefstal en/of schade.
  - Mobiele telefoons staan onder schooltijd uit! Ouders en kinderen kunnen elkaar in noodgevallen bereiken via de vaste telefoon van school.
  - Mobiele telefoons worden bij aanvang van de schooldag ingeleverd in een bak of in het eigen kastje gelegd.
  - Wanneer een leerling de meegebrachte mobiele (SMART) telefoon niet heeft weggelegd en de leerkrachten zien dit, dan wordt de telefoon ingenomen en de leerling hierop aangesproken. Bij een tweede keer krijgt de leerling de telefoon niet direct terug, maar kan deze door zijn/haar ouder(s)/verzorger(s) worden opgehaald.

De verkeerssituatie rond de school:

36. Fietsen stallen:
  1. Achter de school - bij de sporthal - is een fietsenstalling met parkeernietjes en fietsenrekken voor de fietsen van de kinderen uit de leerjaren (3-4) 5 t/m 8. Belangrijk is dat de nooduitgangen vrij blijven!
  2. De kinderen van de leerjaren 1 t/m 2 (3-4) kunnen hun fietsen stallen aan de voorkant van het onderbouw-plein.
  3. Zowel voor het onderbouw-plein als op het grote plein zijn twee plaatsen aangewezen waar ouders hun fiets kort kunnen parkeren wanneer zij hun kind in school brengen.
  4. In alle gevallen geldt dat het stallen van de fiets plaatsvindt op eigen risico. De school is niet aansprakelijk voor eventuele schade of diefstal.
37. Tút en derút: Voor een snelle uitstap bij het brengen is er achter de school een tút en derút zone. Dit betreft een eenrichtingsverkeersroute op eigen terrein. Daarnaast is er nog een informele tút en derút zone aan de Veluwelaan, komende van de doorgaande Sallandlaan.
38. Lang parkeren - auto's: Ouders worden geadviseerd hun auto te parkeren bij het Akkersplein, bij de flat, aan de kant van de huizen van de doorgaande Sallandlaan of verderop in de wijk. Voor de school, aan de kant van de Veluwelaan mag niet geparkeerd worden aan de kant van de weg - zie gele streep - en voor de parkeerplaatsen van de flat!
39. Parkeren - personeel: Op het eigen terrein van mfc De Akkers zijn 10 parkeerplaatsen die bestemd zijn voor de personeelsleden van de verschillende organisaties die gehuisvest zijn in mfc De Akkers.

(On)gewenst gedrag; wat nu?

Van ongewenst gedrag naar onacceptabel, grensoverschrijdend gedrag

Ongewenst gedrag is gedrag waar je last van hebt. Wanneer iemand zich niet aan de gedragsregels, afspraken en regels houdt, kun je daar last van hebben en spreken we van ongewenst gedrag. Tegelijkertijd geldt ook dat ongewenst gedrag in eerste instantie door jou zelf bepaald wordt. Wat voor de één ongewenst is, hoeft dat voor de ander niet te zijn.

Ongewenst gedrag is dan ook pas een probleem wanneer je er niet meer samen uitkomt.

Het ene ongewenste gedrag is het andere niet. Soms is bij één uiting de maat al vol, vaker is het optelsom van negatief gedrag waarbij je het gevoel hebt dat jouw (professionele) inspanningen niet tot het gewenste resultaat leiden.

Een kind dat bij voortdurend de grenzen vergaand overschrijdt, heeft een probleem. Precies aangeven aan welk soort gedrag je moet denken is erg moeilijk. Aan de hand van een aantal voorbeelden maken we duidelijk waar we dan aan kunnen denken:

- Net binnengekomen vierjarigen die anderen kinderen slaan of bijten, ogenschijnlijk zonder directe aanleiding;
- Kinderen schreeuwen, krijsen en roepen voortdurend overal doorheen;
- Kinderen hebben zodanig ernstige driftbuien dat ze regelmatig door het dolle heen andere kinderen in elkaar slaan;
- Kinderen passen anderen vormen van fysiek geweld toe;
- Kinderen hebben zulke ernstige psychische stoornissen, dat ze andere kinderen voortdurend afleiden of lastig vallen met hun gedragingen;
- Kinderen tarten de leerkracht (medewerker of andere volwassene) door hen / haar lachend aan te kijken en ondertussen gewoon doorgaan met het ongewenste gedrag;
- Kinderen luisteren systematisch niet naar leerkrachten, medewerkers en andere volwassenen op school of lopen van school weg.
- Kinderen hebben een systematisch schrikbewind opgezet van bazen en knechten, dat angst zaait onder de andere kinderen;
- kinderen stelen of bekladden spullen van school en maken dingen stelselmatig kapot;
- kinderen houden zich willens en wetens niet aan de regels en belemmeren de onderwijskundige mogelijkheden;
- kinderen bezondigen zich aan schelden, treiteren, spugen, middelvinger opsteken en andere uitingen van minachting;
- kinderen bedreigen andere kinderen (ik zal je .....) of wachten ze daadwerkelijk op.

Wanneer het bovenstaande bij een leerling van toepassing is, spreken we niet meer van ongewenst gedrag, maar van onacceptabel, grensoverschrijdend gedrag. Ook volwassenen kunnen vergelijkbaar onacceptabel, grensoverschrijdend gedrag vertonen in hun communicatie en gedrag.

In deze paragraaf hebben we beschreven hoe we omgaan met ongewenst en onacceptabel gedrag van kinderen en volwassenen.

Algemeen uitgangspunt richting kinderen:

We leggen in onze pedagogische begeleiding van zowel individuele kinderen als de groep de nadruk op dat wat goed gaat; **positief gedrag stimuleren en belonen**. We werken in beginsel vanuit het principe "**gewenst gedrag belonen en ongewenst gedrag negeren**". Uit ervaring blijkt namelijk dat uiteindelijk belonen beter werkt dan straffen en dat je belonen nooit te veel kan doen; iedereen is hier gevoelig voor!

Ondanks dit devies, ontkomen we soms niet aan het sanctioneren / bestraffen van voortdurend, ongewenst en ontoelaatbaar gedrag. Daarnaast willen we ook hulp bieden. Zie [Ongewenst en onacceptabel gedrag van kinderen](#).

Algemeen uitgangspunt richting volwassenen:

We gaan met ouders en bezoeker om zoals we wensen dat zij ook met ons omgaan, respectvol, open, eerlijk en op voet van gelijkwaardigheid. Wanneer volwassenen ongewenst gedrag vertonen worden zij hierop aangesproken. Bij grensoverschrijdend gedrag kunnen ook sancties volgen. Zie [Ongewenst en onacceptabel gedrag van volwassenen](#).

Ongewenst en onacceptabel gedrag van kinderen

Sanctiemaatregelen

Hoewel het primaat van onze pedagogische aanpak ligt bij het belonen van positief gedrag en negeren van negatief gedrag, ontkomen we er niet aan dat er zo nu en dan toch ook sancties moeten volgen / straffen moeten worden uitgedeeld om terugkerend ongewenst gedrag effectief te begrenzen; alleen negeren heeft zijn beperkingen!

Benoemen, spiegelen en waarschuwen

Wanneer je als kind of volwassene met ongewenst gedrag van een ander wordt geconfronteerd, vraag je de ander of hij / zij hiermee wil stoppen en legt duidelijk uit dat je er last van hebt. Dit geldt ook wanneer de regels worden overschreden of afspraken niet nageleefd. De betrokkene wordt hierop gewezen (gewaarschuwd). Vaak is dit voldoende om het ongewenste gedrag te laten stoppen. Wanneer dit niet het geval is, wanneer het zich niet aan de regels houden zó hardnekkig is, of als anderen last van het kind hebben, moeten er grenzen gesteld worden en worden de volgende sanctiemaatregelen ingezet.

Sanctiemaatregelen die na een waarschuwing in de klassensituatie gebruikt kunnen worden, zijn (in volgorde van "impact"):

1. Uitleggen en spiegelen middels gesprek (bewustwording van het grensoverschrijdend gedrag);
  2. Isoleren in de groep / klas;
  3. Uitsluiten van een bepaalde leuke activiteit;
  4. Functioneel strafwerk, bijvoorbeeld extra werk en / of een schriftelijke opdracht zoals een stelopdracht over de toedracht van zijn of haar grensoverschrijdend gedrag:
    - o • voor thuis;
    - o • voor in de pauze;
    - o • voor na schooltijd;
1. Time-out; uit de groep zetten en onder brengen in een lagere unit; én
  2. Time-out bij intern begeleider en als die niet aanwezig is bij de directeur.

ad. 5 en 6:

De duur van de time-out is afhankelijk van de situatie, de ernst van het incident en/of de aanspreekbaarheid van de leerling. E.e.a. duurt echter nooit langer dan de verdere lesdag. Een leerling kan pas weer terugkeren in de groep, nadat er een gesprek geweest is, of een afspraak gemaakt voor een gesprek na schooltijd tussen de leerkracht en leerling over wat er zich heeft voorgedaan en hoe dit in de toekomst voorkomen kan worden. Ook dient het probleem dat vooraf ging aan het conflict te worden opgelost.

Een time out als strafmaatregel is altijd onder toezicht. Let wel, het komt wel voor dat in het kader van individuele afspraken tussen (groeps)leerkracht en leerling (en ouders) een leerling een time-outplek heeft op een plek waar niet direct toezicht is (gang, leeg lokaal, e.d.), ter voorkoming van ongewenst gedrag.

Naar huis: In zeer uitzonderlijke gevallen kan het voorkomen dat er geen geschikte time-outplek buiten de klas / school beschikbaar is. De leerling kan bijvoorbeeld niet in een andere groep / unit terecht (vanwege zijn onacceptabele gedrag) en er is ook geen personeelslid ambulant aanwezig, waar de leerling onder toezicht geplaatst kan worden. In een dergelijke situatie worden de ouders gebeld om de leerling op te halen (bij voorkeur na overleg met de directie). Na schooltijd vindt vervolgens een gesprek plaats tussen leerkracht, ouder en leerling, alvorens de leerling weer in de klas kan terugkeren.

Betrekken van de ouders en dossiervorming

Wanneer een leerling regelmatig in de klas en / of school grensoverschrijdend, ongewenst gedrag vertoont, is het belangrijk dat:

1. de ouders hier goed over geïnformeerd worden, niet alleen bij de 10 minuten gesprekken, maar ook wanneer zich incidenten voordoen. Dit geldt in het bijzonder wanneer de sanctie 4 t/m 6 worden ingezet. Afgesproken is dat de ouders bij sanctie 4 t/m 6 door de groepsleerkracht (telefonisch of via de mail) geïnformeerd worden op de dag zelf.
2. de groepsleerkracht de incidenten noteert (plus beschrijving van het voorval) in Parnassys (via notitie of mail naar ouders vanuit Parnassys), zodat zichtbaar gemaakt kan worden aan de ouders wat voor gedrag hun zoon / dochter op school laat zien en in welke frequentie.

Fasen in de sanctiemaatregelen

Wanneer een leerling zich zo ernstig heeft misdragen, dan wel meerdere keren achtereen ongewenst gedrag vertoont - de schoolgedragsregels overschrijdt - wordt de directeur ingeschakeld.

Dit betekent:

- een "pittig" gesprek met de betrokken leerling (uitleg en spiegelen - bewustwording);
- contact met de ouders (melding); en een
- straf (bijvoorbeeld plein op ruimen, eerder terugkomen, etc.)

Dit is fase I.

Wanneer de directeur reeds meerder keren "betrokken" is geraakt / ingeschakeld, dan blijft het niet langer alleen bij een melding bij de ouders, maar worden de ouders en leerling uitgenodigd voor een gesprek en worden gedragsafspraken gemaakt => **fase 2**.

Worden ook deze gedragsafspraken niet nageleefd, dan wordt zo nodig externe hulp of een deskundige ingeschakeld. Eventueel kan een leerling ook tijdelijk geschorst worden => **fase 3**.

Uiteindelijk kan een tijdelijke plaatsing in een andere groep of zelfs een andere school aan de orde zijn => **fase 4**.

En bij zeer ernstige misdragen (zowel qua ernst van het grensoverschrijdend gedrag dan wel qua frequentie van het grensoverschrijdend gedrag) kan uiteindelijk ook een verwijdering van de school aan de orde zijn. => **fase 5!**

NB. In het bovenschool [Integraal veiligheidsplan - De Basis.docx](#) is een protocol Ernstige incidenten ongewenst gedrag opgenomen. Hierin zijn ook de mogelijkheden van schorsing en verwijdering opgenomen. Tevens is gesteld dat wanneer er sprake is van een wetsovertreding er aangifte zal worden gedaan.

NB. Zie ook [Sanctiemaatregelen als de gerichte aanpak niet werkt](#)

Ondersteuningstraject

Wanneer een kind regelmatig ongewenst gedrag laat zien, is er veelal wat aan de hand. Het kan zijn dat de interactie tussen de leerling en de (groeps)leerkracht(en) om welke reden dan ook verstoort is, er iets in de thuissituatie aan de hand is, of dat de persoonlijkheids- en sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling niet goed verloopt. Sanctioneren (alleen) biedt dan geen voldoende oplossing. Het is belangrijk dat de oorzaak wordt aangepakt, zo nodig met hulp van externe deskundigen.

De sociaal - emotionele ontwikkeling wordt door de school gevolgd middels de KIVA-vragenlijst en het leerlingvolgsysteem ZIEN en meegenomen binnen reguliere ondersteuningscyclus. Wanneer de school zich handelingsverlegen voelt m.b.t. het gedrag van een leerling wordt via de HGPD een orthopedagoog of psycholoog van Facet / BOU ingeschakeld. Ook kan altijd de schoolarts, - verpleegkundige of het -maatschappelijk werk worden ingeschakeld. De verwachting is dat reeds vóór fase 3 de nodige externe deskundigheid is ingeschakeld (er van uitgaand dat de ouders hiermee instemmen).

Fysiek contact tussen leerkracht / volwassenen en leerling

Uitgangspunt is dat bij het corrigeren van ongewenst gedrag de leerkracht - en andere volwassenen binnen de school - een leerling nooit fysiek benadert. Deze beginselafpraak kent echter wel enkele uitzonderingssituaties, namelijk:

1. de situatie waarin de leerling fysiek agressief is tegen medescholieren en / of volwassenen in de school en de leerling na een duidelijk waarschuwing hier niet mee stopt. De volwassenen dient dan tussen beide te komen om (ernstig) letsel te voorkomen;
1. de situatie waarin een leerling niet (meer) op de mondeling gedragscorrecties reageert en hij/ zij moet worden afgezonderd op een aangewezen time-out plek (zijnde een andere unit of naar de intern begeleider) en weigert mee te lopen.

Toelichting: Wanneer een leerling niet meer reageert op de reguliere mondelinge gedragscorrecties van de medewerkers, kan - zie sanctie 5 en 6 - de leerkracht de leerling een time - out opleggen buiten de groep. In een dergelijk geval wordt de leerling onder begeleiding naar de externe time-out-ruimte gebracht.

Dit kan op twee manieren:

1. de leerling krijgt de keuze om - zonder te worden vastgepakt - rustig mee te lopen;
2. de leerling is niet meer aanspreekbaar en verzet zich; weigert mee te lopen. In die gevallen wordt de leerling, na een tweede weigering op een verzoek om mee te lopen, vastgepakt - zo mogelijk door middel van een polsgreep. Bij voorkeur wordt hierbij een collega ingeschakeld, die buiten het conflict staat.

In deze situatie kan de leerling op elk moment aangeven of hij/zij bereid is te stoppen met de fysieke agressie. De leerkracht vraagt de leerling ook regelmatig of hij/ zij kan en wil stoppen.

Wanneer de leerkracht / medewerker genoodzaakt is geweest een fysieke interventie te plegen, worden de ouders altijd nog diezelfde dag geïnformeerd, bij voorkeur voor dat de leerling thuis is.

Ongewenst en onacceptabel gedrag van volwassenen

Niet alleen kinderen kunnen ongewenst gedrag of onacceptabel gedrag vertonen, maar ook volwassenen. Ook dat vraagt om een reactie. In het bovenschools [Integraal veiligheidsplan - De Basis.docx](#) is een Protocol Ernstige incidenten bij ongewenst gedrag en procedures registratie en melding opgenomen. Hieronder is de strekking van het protocol samengevat.

Onacceptabel, grensoverschrijdend gedrag van medewerkers:

Wanneer een medewerker ongewenst gedrag vertoont, wordt hij / zij daarop aangesproken; we streven met elkaar een professionele cultuur na - zie [Communicatie en omgangsstandaard](#).

Bij ernstig grensoverschrijdend gedrag neemt de directie altijd ook contact op met de bestuurder. Afhankelijk van de ernst van het onacceptabel, grensoverschrijdend gedrag kunnen ook disciplinaire maatregelen volgen, zoals een waarschuwing, disciplinaire schorsing en eventueel zelfs ontslag. Wanneer er sprake is van strafbare feiten, fysiek geweld e.d. wordt ook aangifte bij de politie gedaan. Afhankelijk van de situatie, kan het inschakelen van de vertrouwensinspecteur ook aan de orde zijn.

Onacceptabel, grensoverschrijdend gedrag van ouders (en andere bezoekers):

Bij minder respectvol omgaan met de algemene gedragsregels van de school kan elke medewerker een ouder of bezoeker daarop aanspreken.

Onacceptabel, grensoverschrijdend gedrag van ouders / bezoekers wordt altijd aan de directie gemeld. De directie voert de daarop noodzakelijke gesprekken met de betrokken ouder (bezoeker). Bij ernstig grensoverschrijdend gedrag neemt de directie altijd ook contact op met de bestuurder. In geval van een strafbaar feit, fysiek geweld, e.d. wordt aangifte bij de politie gedaan. Afhankelijk van de ernst van de zaak en/of mate waarin het vertrouwen is geschonden, kan tot een plein- of schoolverbod overgegaan worden, schorsing of zelfs verwijdering van de leerling.

Anti-pestbeleid; KIVA

Pesten op school; hoe ga je er mee om?

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. De piek van het pesten ligt tussen 10 en 14 jaar, maar ook in lagere (en hogere) groepen wordt er gepest. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus aan willen pakken.

In dit beleidsdocument / anti-pestprotocol hebben we beschreven hoe wij op onze school pesten proberen te voorkomen, hoe we handelen wanneer pesten zich toch voordoet; welke aanpak we hanteren en welke maatregelen zo nodig getroffen worden.

Het doel van ons anti-pestbeleid is het realiseren van een (sociaal) veilige en taakgerichte sfeer in de groepen en in de school! Alle kinderen dienen zich in hun basisschoolperiode veilig te voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Alleen door binnen onze totale scholengemeenschap, - leerlingen, ouders en teamleden - elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan!

Ook buiten schooltijd pesten onze zorg!

Pesten speelt zich veelal af buiten het directe gezichtsveld van betrokken volwassenen. In school is dit veelal tijdens de vrijere situaties, op het plein, tijdens de pauzes, of wanneer de leerkracht net even de het lokaal / ruimte uit is. Pesten stop echter niet bij de voordeur van de school. Veelal of zelf juist voor en na schooltijd, in de wijk, tijdens het buitenspelen, maar ook via de nieuwe media wordt er (door)gepest.

Wij vinden daarom dat onze (mede) verantwoordelijkheid voor het voorkomen en stoppen van pesten dan ook verder gaat dan onze schooldeuren en de schooltijd. Dit betekent dat ook wanneer de pesterijen alleen na schooltijd en buiten school plaatsvinden, en zowel de pester(s) als het slachtoffer leerlingen van onze school zijn, we de aanpak zoals we in dit anti-pestbeleid hebben beschreven, hanteren.

Let wel! Dit betekent als aller uiterste consequentie dat een pester, die alleen buiten schooltijd pest, ook om die reden van de school kan worden verwijderd!

Dit beleid is tot stand gekomen in overleg met leerkrachten en vastgesteld door de medezeggenschapsraad.

Inhoudelijke uitgangspunten van ons pestbeleid

Het aanpakken van pesten is moeilijk, maar niet onmogelijk; Een anti-pestprogramma op zichzelf maakt niet het verschil, het zijn de mensen die het programma in de praktijk brengen die het grootste verschil maken.

Pesten effectief tegengaan vraagt:

1. een systematische en voortdurende inspanning van alle teamleden (en ouders) binnen de school, een school brede aanpak;
2. duidelijke gedragsregels en -afspraken, waarop betrokkenen kunnen worden aangesproken;
3. goed toezicht op school maar ook thuis en in de (digitale) omgeving;
4. kennis van de leerkrachten om pesten te herkennen en een structureel overleg tussen leraren, zodat zij van elkaar kunnen leren;
5. inzicht bij kinderen hoe pesten werkt en wat zij er tegen kunnen doen;
6. een aanpak die zich niet alleen richt op de pesters en de slachtoffers, maar ook op beïnvloeding van de hele groep; inzicht in de groepsdynamiek; wie is de pester, wie zijn de helpers en wie de populaire leerlingen;
7. een herstel-aanpak indien blijkt dat de beïnvloeding van de groep onvoldoende resultaat heeft; en tot slot
8. maatregelen als blijkt dat de gerichte aanpak niet werkt.

Voorbeeldfunctie

Naast de 8 hierboven genoemde uitgangspunten is het goede voorbeeld van de leerkrachten - en thuis de ouders - van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Leerkrachten en ouders horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.

In onze aanpak proberen we alle bovenstaande uitgangspunten vorm te geven. De basis van onze aanpak vormt het **Finse anti-pestprogramma KIVA**. Alvorens ingegaan wordt op wat de inhoud van dit programma is, wordt kort ingegaan op de vraag: Wat is pesten?

Wat is pesten?

Pesten kan op verschillende manieren gebeuren:

- **Fysiek:** door iemand te slaan, duwen, schoppen;
- **Materieel:** door iemand zijn geld of een ander eigendom af te pakken of kapot te maken;
- **Verbaal:** door iemand uit te schelden, belachelijk te maken, te beledigen, te bedreigen of iemand te dwingen iets tegen de eigen zin te doen;
- **Relationeel:** door iemand buiten te sluiten, te negeren of leugens of geruchten / roddels over een ander te verspreiden;
- **Digitaal** (cyberpesten): door gemene of beledigende berichten, telefoontjes of afbeeldingen via het mobieltje of de computer te sturen;
- **Discriminatie:** door scheldwoorden, opmerkingen of gebaren te maken die betrekking hebben op ras, huidskleur, religie of seksuele oriëntatie.

Slachtoffers worden doorgaans op verschillende manieren gepest!

Wanneer spreken wij van pesten?

1. Pesten onderscheidt zich van incidentele conflicten of ruzies doordat het herhaaldelijk / stelselmatig plaatsvindt;
2. Pesten doet zich voor tussen kinderen die ongelijk zijn in kracht, macht of sociale status.

Kortom: er is sprake van systematisch misbruiken van de macht!

Pesten is een groepsproces

Pesten is een groepsproces. Niet alleen de pester en het slachtoffer maar ook buitenstaanders spelen een belangrijke rol bij het pesten als onderdeel van het probleem (maar ook als onderdeel van de oplossing).

Pesten heeft negatieve gevolgen voor alle betrokkenen:

- Pestslachtoffers zijn vaak angstig, eenzaam en hebben vaker last van depressies dan kinderen die niet worden gepest. Sommige van deze gevolgen zijn op latere leeftijd nog steeds merkbaar. Volwassenen die in hun schooltijd gepest zijn, hebben veelal een lager zelfbeeld dan mensen die nooit zijn gepest. Ze vinden het vaak moeilijker om andere mensen te vertrouwen en hebben een grotere kans om psychische problemen te krijgen.
- Klas- / groepsgenoten die getuige zijn, ondervinden ook negatieve effecten van het pesten in de groep. Zij voelen zich schuldig omdat ze niet hebben ingegrepen.
- Pesters ontwikkelen hun sociale vaardigheden minder met als gevolg dat zij op de langere termijn, op latere leeftijd in bepaalde situaties eerder agressie zullen gebruiken.

(bron: KIVA)

KIVA; onze basisaanpak.

Centraal binnen ons anti-pestbeleid staat het KIVA-programma.

Dit van oorsprong Finse anti-pestprogramma bestaat uit de volgende 7 onderdelen:

1. **Scholing:** een basiscursus voor alle teamleden en extra scholing met jaarlijkse terugkomdagen voor de leerkrachten die onderdeel uitmaken van het KIVA-team.
2. Een **lessencyclus voor de groepen 1 t/m 8** van 2x 10 thema's, waarin kinderen inzicht krijgen in hoe pesten werkt en wat ze er zelf tegen kunnen doen;
3. Het inrichten van een **KIVA team**, bestaande uit een aantal geschoolde leerkrachten. Dit KIVA-team heeft als hoofdtaak samen met de groepsleerkracht de voorkomende gevallen van pesten te onderzoeken en op te lossen - zie punt 4;
4. Een **monitor**; twee keer per jaar vullen de kinderen van de groep (2) 5 t/m 8 een vragenlijst in over het pestgedrag binnen de groep en school;
5. Een basis aanpak bij pestproblematiek, bestaande uit zogenaamde **curatieve groeps gesprekken en een steungroep aanpak** - die uitgaat van de volgende twee uitgangspunten:
  - o het beïnvloeden van het groepsproces;
  - o de "no-blame-approach", d.w.z. dat er geen schuldigen aangewezen worden en er ook niet gestraft wordt.
6. Een **herstelaanpak**, wanneer de steungroep-aanpak niet werkt, waarbij de pester een plan van aanpak schrijft;
7. **Zichtbaar toezicht** tijdens de vrije speelmomenten / pauzes; alle pleinwachten dragen op het plein een geel (KIVA-)hes, zodat zij herkenbaar en zichtbaar zijn.

In de volgende paragrafen wordt kort toegelicht hoe de verschillende onderdelen vorm krijgen bij ons op school.

Scholing teamleden

Leerkrachten moeten kennis hebben van pesten; hoe kan ik pesten herkennen, welke rol speelt de groep bij het pesten en hoe kan ik de groepsdynamiek in de klas positief beïnvloeden (inzet van de pester, de helpers en de populaire leerlingen),

Vanuit de landelijke KiVa organisatie worden jaarlijks scholingsbijeenkomsten georganiseerd.

- De school zorgt ervoor dat elk schooljaar tenminste alle nieuwe leerkrachten de basiscursus volgen;
- De school zorgt ervoor dat de KIVA-teamleden - zie [KIVA-team](#) - tenminste de volgende scholing hebben gevolgd en volgen:
  - De basiscursus;
  - De specifieke training voor KIVA-teamleden bij aanvang van hun deelname aan het KIVA-team;
  - De terugkomdagen die jaarlijks voor KIVA-teamleden worden georganiseerd.

KIVA-lessencyclus; onze preventieve aanpak

KIVA is een preventief anti-pestprogramma. De nadruk ligt op het voorkomen van pesten. De belangrijkste algemene maatregel die hiervoor wordt ingezet zijn de **KIVA-lessen (en de preventieve groeps gesprekken)**. Het belangrijkste doel van de KIVA-lessen is:

- a. kinderen bewust maken het feit dat we allemaal uniek zijn, verschillen en dat dat mag en gerespecteerd dient te worden;
- b. kinderen bewust maken van hoe belangrijk de rol van de groep is bij het voorkomen van en stoppen van pesten; en tot slot
- c. bij kinderen empathie opwekken voor gepeste medeleerlingen en hen veilige manieren aanreiken om slachtoffers te steunen en te helpen. De bedoeling is om leerling zo ver te krijgen dat ze in plaats van de pester, degene die gepest wordt, gaan steunen en laten merken dat ze het pesten afkeuren.

Het ophouden van pesten is gebaseerd op bewustwording en een verandering in de norm van de hele groep. Het doel is om de afzonderlijke kinderen in de groep te helpen het sociale dilemma bij pesten op te lossen: **Moet ik doen, wat ik zelf juist vind of wat anderen van mij verwachten?**

De KIVA-lessen hebben de volgende kenmerken:

1. **Het kind is het uitgangspunt.** D.w.z. dat de leerkracht geen kant-en-klare en "correcte" antwoorden geeft, maar dat de leerlingen worden aangemoedigd zelf na te denken over de thema's die behandeld worden;
2. **De lessen zijn functioneel.** Dit houdt in dat vaardigheden en groepsprocessen via uiteenlopende oefeningen inzichtelijk worden gemaakt en dat er sprake is van leren door te doen;
3. **De lessen zijn veelzijdig.** Dat wil zeggen dat de lessen geen kopieën van elkaar zijn. De thema's worden op veel verschillende manieren behandeld en binnen een les wordt op uiteenlopende manieren gewerkt.

Het totale KIVA-programma kent twee lessenseries:

- één voor de leerjaren 1 t/m 4, waarbij de meerderheid van de lessen geschikt is voor de leerjaren 3 en 4; en
- een lessenserie voor de leerjaren 5 t/m 8, waarbij het accent ligt op de groepen 5 en 6.

Vanuit de lessen wordt toegewerkt naar een aantal KIVA-regels!

Thema's leerjaren 1 t/m 4:

1. Wie zijn wij?
2. Gevoelens
3. Wat is een fijne groep?
4. Iedereen is uniek
5. Herken pesten
6. Pesten in de groep
7. Pesten en de groep
8. Een gepest kind heeft jouw hulp nodig
9. Wat kan ik doen als ik wordt gepest?
10. Kiva; we doen het samen!

KIVA-regels groepen 1 t/m 4:

1. We willen samen een groep zijn, want dat is fijn
2. We horen er allemaal bij: ik hij en ook jij
3. We verschillen allemaal, dat maakt ons speciaal
4. We gaan goed met elkaar om
5. We helpen elkaar
6. We komen voor elkaar op.

Thema's leerjaren 5 t/m 8:

1. Iedereen verdient respect
2. In de groep
3. Wat is communicatie?
4. Herken pesten!
5. Verborgene vormen van pesten
6. Gevolgen van pesten
7. Pesten en de groep
8. De groep verzet zich tegen pesten
9. Wat kan ik doen als ik wordt gepest?
10. KIVA- we doen het samen!

KIVA-regels leerjaren 5 t/m 8:

1. We doen aardig tegen elkaar en behandelen anderen met respect.
2. We maken er samen een fijne groep van
3. We praten met elkaar (en gebruiken daarbij ik-taal)
4. We willen dat pesten stopt
5. We willen dat ook verborgen pesten stopt
6. We houden er rekening mee dat pesten heel lang pijn doet
7. We zeggen tegen pesters "stop ermee"
8. We helpen gepeste kinderen
9. We lossen pesten als groep op
10. We blijven ons houden aan dit KIVA-contract.

KIVA-contract

De inhoud van de lessencyclus leidt uiteindelijk tot het zogenaamde KIVA-contract; één voor de onderbouw en één voor de bovenbouw. Dit wordt stapsgewijs opgebouwd. Na ieder thema wordt de centrale boodschap in een concrete regel samengevat! In de onderbouwgroepen richten de regels en dus het contract zich op hoe gaan we goed met elkaar om. In de bovenbouwgroepen richten de regels en dus het contract zich meer op het voorkomen van pesten.

Vooralsnog laten we de kinderen het contract niet ondertekenen. Dit is een keuze van de unit zelf. Dit zou gedaan kunnen worden aan het einde van leerjaar 3 en aan het einde van leerjaar 5. Zie ook [Planning leerstofaanbod KIVA](#).

Planning leerstofaanbod KIVA

Leerstofplanning KIVA over de leerjaren

Voor de beide bouwen 1 t/m 4 en 5 t/m 8 zijn 10 thema's beschikbaar met per thema meerdere les-suggesties, welke minimaal voldoende zijn om twee jaar lang gemiddeld 30 minuten per week lessen uit aan te bieden. Voor veel les-suggesties geldt dat deze herhaald kunnen worden.

Uitgangspunt bij de leerstofplanning zijn de doelen. Dit maakt het mogelijk voor de groepsleerkracht om ook zelf eigen oefeningen te maken of uit te zoeken in andere bronnenboeken, zoals "De gouden weken" van Boaz Bijleveld, Power Playground, Power Play, e.d.

Afgesproken is dat de KIVA-lessen aangeboden worden in de heterogene basisgroep. Omdat elk jaar de samenstelling van de basisgroepen verandert (tenminste leerlingen uit een leerjaar eraf en leerlingen uit een nieuwjaar bij) ontstaat een nieuwe dynamiek, waardoor dezelfde oefeningen een andere nieuwe leerervaring kan opleveren.

Tot slot geldt nog dat de handleiding voor de leerjaren 1 t/m 4 primair geschikt is voor de leerjaren 3 en 4. Slechts een deel van de oefeningen is ook geschikt voor kleuters. Deze zijn aangegeven met een sterretje "*". Deze oefeningen zijn vooral terug te vinden in de thema's 1 t/m 4, die gericht zijn op groepsvorming, emotieherkenning en het accepteren van verschillen.

De verdeling van de leerstofaanbod in de groepen 1 t/m 8 ziet er daarom als volgt uit:

Leerjaar 1 en 2	KIVA-handleiding is bronnenboek en het accent ligt op thema 1 t/m 4
Leerjaar 3	Ronde I: KIVA aanbod / leerdoelen worden gevolgd. Aangetekend wordt welke oefeningen zijn aangeboden. Aan het einde van leerjaar 3 kan het KIVA contract getekend worden (keuze unit)!
Leerjaar 4	Ronde II: KIVA - aanbod / leerdoelen worden gevolgd. Aangetekend wordt welke oefeningen zijn aangeboden.
Leerjaar 5	ronde I: KIVA - aanbod / leerdoelen worden gevolgd. Aangetekend wordt welke oefeningen zijn aangeboden + KIVA computerspel . Aan het einde van leerjaar 5 kan het KIVA contract getekend worden (keuze unit)!
Leerjaar 6	ronde II: KIVA - aanbod / leerdoelen worden gevolgd. Aangetekend wordt welke oefeningen zijn aangeboden.
Leerjaar 7	ronde I: KIVA - aanbod / leerdoelen worden gevolgd. Aangetekend wordt welke oefeningen zijn aangeboden.
Leerjaar 8	ronde II: KIVA - aanbod / leerdoelen worden gevolgd. Aangetekend wordt welke oefeningen zijn aangeboden.

Planning lessenaanbod over het schooljaar

De 10 thema's en bijbehorende leerdoelen worden op de volgende wijze gepland binnen het schooljaar:

- [Jaarplanning KIVA.xlsx](#)

Periode van	tot	Thema's	Regels:
Zomervakantie	Herfstvakantie	Thema 1 en 2	onderbouw: • We willen samen een groep zijn want dat is fijn! bovenbouw: • We doen aardig tegen elkaar en behandelen anderen met respect! • We maken er samen een fijne groep van!
Herfstvakantie	kerstvakantie	thema 3 en 4	onderbouw: • We horen er allemaal bij: ik, hij en ook jij! • We verschillen allemaal, dat maakt ons speciaal! bovenbouw: • We praten met elkaar (en gebruiken daarbij ik-taal)! • We willen dat pesten stopt!
kerstvakantie	voorjaarsvakantie	thema 5 en 6	onderbouw: n.v.t. bovenbouw: • We willen dat ook verborgen pesten stopt!
voorjaarsvakantie	mei-vakantie	thema 7 en 8	onderbouw: • We gaan goed met elkaar om! • We helpen elkaar! bovenbouw: • We zeggen tegen pesters: Stop ermee! • We helpen gepeste kinderen!
mei-vakantie	zomervakantie	thema 9 en 10	onderbouw: • We komen voor elkaar op! bovenbouw: • We lossen pesten als groep op. • We blijven ons houden aan dit KIVA - contract Optioneel: KIVA-contract ondertekening eind groep 3 en eind groep 5

KIVA monitor

Twee keer per jaar vullen tenminste de kinderen van groep 5 t/m 8 een vragenlijst in over het sociaal welbevinden en pesten op school. Met deze monitor wordt de mate waarin pesten in en rond de groep / school plaatsvindt, gemeten. Hiermee wordt een extra vinger aan de pols gehouden en ontstaat ook een beeld van de groep en de interactie tussen de kinderen.

Ons minimale streven is dat:

- Tenminste 80% van de kinderen voelt zich veilig op school (leerlingenvragenlijst - altijd en vaak), gestreefd wordt naar >90%.
- Tenminste 80% van de kinderen gaat met plezier naar school (leerlingenvragenlijst - zeer hoog tot redelijk), gestreefd wordt naar >90%.

Onze gerichte aanpak bij signalen van pesten

Ondanks de algemene aanpak om pesten te voorkomen, kan het gebeuren dat er tussen leerlingen vervelend gedrag (ruzies of conflicten) ontstaat of dat er gepest wordt.

Zie voor een korte samenvatting van onze aanpak: [KIVA Stappenplan OBS Route 0513.pdf](#).

Hoe komen de signalen binnen?

De signalen over vervelend gedrag / pesten kunnen op verschillende manieren binnenkomen:

- via de leerling die last heeft van het vervelende gedrag / pesten, of via zijn / haar ouders;
- via klasgenootjes of hun ouders;
- via de leerkrachten die het signaleren.

Om er voor te zorgen dat kinderen durven melden, hanteren we de volgende twee "regels":

- *Als je ruzie hebt met een ander of je wordt gepest, probeer het dan uit te praten. Lukt dat niet, meld je dat bij de groepsleerkracht; hij of zij kan jullie dan helpen. Je kunt ook naar een leerkracht van het KIVA-team gaan.*
- *Alle leerlingen zijn verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep. Als je ziet dat een kind gepest wordt, dan vertel je dat aan je groepsleerkracht. Dat is geen klikken (maar klakken)!*

Hoe duiden we de signalen en wat doen we vervolgens?

Wanneer er signalen van vervelend gedrag, ruzies, conflicten of pesten binnenkomen, kunnen die op twee manieren worden geduid:

1. De signalen van vervelend gedrag worden niet als pesten gezien, d.w.z. dat het niet herhaaldelijk voorkomt en er geen sprake is van een machtsongelijkheid. In zo'n geval helpt de groepsleerkracht de kinderen de ruzie, het conflict of plagen op te lossen en wordt er ook samen gekeken hoe het in de toekomst voorkomen kan worden.
2. De signalen van vervelend gedrag worden wel als pesten gezien.
  - a. In zo'n geval kan de groepsleerkracht eerst proberen om samen met de leerlingen tot een oplossing te komen, door het voeren van een [Groepsgesprek](#).
  - b. Lukt dit niet, of is de veiligheid in de groep niet goed gegarandeerd, dan volgt een **gerichte aanpak** in een klein groepje onder begeleiding van het KIVA-team.
    - In eerste instantie wordt de zogenaamde [Steungroep-aanpak](#) ingezet.
    - Wanneer deze aanpak niet effectief blijkt, wordt vervolgens de [Herstel-aanpak](#) gehanteerd.
    - Mocht uiteindelijk blijken dat door deze gerichte aanpak het pesten nog niet stop, dan worden door de directeur uiteindelijk [Sanctiemaatregelen](#) getroffen.

KIVA-team

Het KIVA-team is een werkgroep bestaande uit vier geschoolde teamleden.

De **taken** van het KIVA-team zijn:

- leerkrachten adviseren bij het uitvoeren van de KIVA-lessen en het voeren van groepsgesprekken;
- de aangemelde pestproblemen onderzoeken en oplossen; en
- zo nodig externe hulp inschakelen voor pesters, slachtoffers of de hele klas.

De leden van het KIVA-team zijn **verantwoordelijk voor**:

- het op de juiste manier uitvoeren van de steungroep-aanpak en eventuele herstelaanpak;
- het documenteren van de uitvoering en resultaten van de twee gerichte aanpakken.
- het inschakelen van de directeur indien de hierboven genoemde gerichte aanpak niet werkt.

Samenstelling KIVA-team

Het huidige KIVA-team bestaat uit 3 teamleden:

- Julian Visser, leerkracht unit 4-6 (voorzitter / anti-pestcoördinator)
- Monique van den Hoogen, intern begeleider
- Greetje van der Zwaag, leerkracht unit 3/4

Twee van de drie hebben binnen hun aanstellingsomvang ambulante tijd voor respectievelijk interne begeleiding en ICT-werkzaamheden, waardoor het voor hen mogelijk is om eventueel onder schooltijd gesprekken met slachtoffers, steunteams en bij de herstelaanpak ook met de individuele pesters te voeren. Eén van de teamleden, Julian Visser, is de trekker, het primaire aanspreekpunt al het gaat om het antipestbeleid.

Verslaglegging KIVA-team

Het KIVA-team legt haar bevindingen en interventies rond aangemelde pestgevallen digitaal vast Parnasys, bij de betrokken leerling die gepest wordt, het slachtoffertje.

Daarnaast brengt het KIVA-team jaarlijks kort verslag uit aan de MR over haar activiteiten en inzet; hoeveelheden interventies en resultaten monitor.

Groepsgesprekken; preventief en curatief

Binnen KIVA worden zogenaamde **preventieve en curatieve groepsgesprekken** onderscheiden:

- Preventieve groepsgesprekken vinden het hele jaar door plaats; regelmatig, bij voorkeur wekelijks, wordt stilgestaan bij het functioneren van de groep, bijvoorbeeld bij aanvang van de KIVA-les;
- Curatieve groepsgesprekken vinden plaats als er een directe aanleiding voor is, zoals een fikse ruzie of conflict, verdrietige gebeurtenissen of pest-situaties.

In de KIVA handleidingen staan richtlijnen voor het voeren van dergelijke groepsgesprekken, zoals de 4 spelregels van het groepsgesprek (Ik-taal, plus-taal (maak van je klacht een wens), één tegelijk, respect voor elkaar).

Curatief groepsgesprek:

Wanneer er sprake is van een pest-situatie, bereidt de groepsleerkracht samen met een KIVA-teamlid een curatief groepsgesprek voor. Ter aanvulling kunnen ook KIVA-activiteiten worden uitgekozen om de problematiek herkenbaar en invoelbaar te maken.

Alvorens het groepsgesprek plaatsvindt, wordt eerst overlegd met het slachtoffer. De groepsleerkracht bespreekt met het slachtoffer dat hij/zij voornemens is een groepsgesprek te houden en gezamenlijk wordt afgesproken in hoeverre de specifieke pestproblematiek van het slachtoffer wel of niet expliciet aan de orde wordt gesteld.

Steungroep-aanpak

Steungroepaanpak gericht op het beïnvloeden van de groepsdynamiek

Wanneer het niet lukt om via een of twee curatieve groeps gesprekken het pesten te laten stoppen wordt de steungroep-aanpak ingezet (stap 3 t/m 7). Bij de steungroepsaanpak wordt geprobeerd het stoppen van pesten tot een gezamenlijke zorg te maken. Er wordt een steungroep opgericht die gaat proberen de situatie van het gepeste kind te veranderen.

Stappenplan gerichte aanpak - steungroep:

1. Screening: Is er sprake van pesten? Door de groepsleerkracht wordt een screeningsformulier ingevuld => [formulier-screening.pdf](#).

Uitkomst: Er is sprake van een ruzie, conflict of plagen, maar dit wordt niet geduid als pesten => De groepsleerkracht helpt de leerlingen om tot een oplossing te komen. Daarbij wordt samen gekeken hoe het vervelende gedrag in de toekomst kan worden voorkomen.

Uitkomst: Er is sprake van pesten => De groepsleerkracht meldt de situatie aan bij het KIVA-team.

1. In eerste instantie wordt getracht de problematiek op te lossen door het voeren van een zogenaamd curatief groeps gesprek (zie [Groepsgesprekken; preventief en curatief](#)). Wanneer dit onvoldoende resultaat heeft, wordt overgegaan tot het inrichten van een steungroep.
2. Een lid van het KIVA-team voert (zo mogelijk samen met de groepsleerkracht) een gesprek met de gepeste leerling om een beeld te krijgen van wat er is gebeurd hoe lang het pesten als voortduurt, en wie er bij zijn betrokken. Ook wordt gekeken welke kinderen het gepeste kind zouden kunnen helpen of steunen. => [formulier-1 gepeste leerling.pdf](#).
3. Met de informatie uit het gesprek met de leerling wordt een steungroep geformeerd, bestaande uit zowel kinderen die de leerling pesten als kinderen die hem / haar kunnen ondersteunen. Let wel! De "pesters" wordt niet verteld dat zij in de steungroep zijn geplaatst omdat zij de betrokken klasgenoot pesten => "no-blame-approach". Het slachtoffer mag suggesties geven, maar uiteindelijk zijn het de groepsleerkrachten en het KIVA-teamlid die de groep samen stellen. Dit om er voor te zorgen dat er ook krachtige steuners in het groepje komen.
4. Eén of twee KIVA-teamleden, voert een gesprek met de steungroep die bij elkaar wordt geroepen om de gepeste leerling te gaan helpen. De verantwoordelijkheid voor het oplossen van pesten wordt aan de kinderen in de steungroep gegeven. => [formulier-2 steungroep.pdf](#).
5. Binnen een week, maximaal twee weken, na de steungroep bijeenkomst wordt afzonderlijk met de gepeste leerling en de steungroep geëvalueerd. Is de situatie verbeterd? => [formulier-3 evaluatie gepeste leerling.pdf](#) + [formulier-4 evaluatie steungroep.pdf](#).
6. Als de situatie niet is verbeterd, kan een tweede ronde gesprekken met de steungroep worden gevoerd. Daarnaast kan er ook voor worden gekozen om een andere steungroep samen te stellen.
7. Wanneer de situatie na twee rondes nog niet is verbeterd, wordt de [Herstel-aanpak](#) ingezet!

De bovenstaande aanpak geldt specifiek voor de leerlingen in de leerjaren (4) 5 t/m 8. Voor de kinderen in de leerjaren 1 t/m 3 (4) is een zogenaamde mini-steungroep aanpak opgenomen in de KIVA-aanpak. Deze aanpak beslaat slechts 1 dag en is niet alleen inzetbaar bij pest-situaties - welke nauwelijks tot niet voorkomen in de onderbouwgroepen -, maar ook in situaties waarbij een leerling zich niet fijn voelt in de groep of iemand buiten de groep valt.

Herstel-aanpak

Herstelaanpak gericht op de kinderen die blijven pesten

De herstelaanpak is in feite de laatste stap binnen onze gerichte aanpak en wordt alleen in uitzonderlijke situaties gebruikt. Alvorens deze aanpak wordt ingezet, wordt daarom eerst goed bekeken / geëvalueerd, waarom de steungroep-aanpak niet tot de gewenste resultaten heeft geleid:

- Is de steungroep-aanpak wel goed uitgevoerd?
- Zou een extra ronde van de steungroep-aanpak nog tot succesvolle resultaten kunnen leiden?
- Is het mogelijk om met een nieuwe samenstelling van de steungroep het pesten wel te laten stoppen?

Alleen als het echt niet mogelijk is om het pesten met (een deel van de groep) op te lossen, wordt gekozen voor de herstelaanpak en wordt de verantwoordelijkheid als het ware teruggenomen van de leerlingen.

Wat houdt de herstelaanpak in?

Bij de herstelaanpak wordt de "no-blame-approach" los gelaten. De aanpak richt zich op de individuele kinderen die blijven pesten en bestaat er uit dat met deze individuele pesters een plan van aanpak wordt opgesteld, welke ondertekend wordt door de pester, de ouders / verzorgers van de pester en de ouders van de leerling die gepest wordt.

Stappenplan gerichte aanpak - herstel:

1. Uit de evaluaties met het slachtoffer en de steungroep blijkt dat ondanks de gemaakte afspraken er toch kinderen zijn die doorgaan met pesten en die dus niet ontvankelijk zijn voor de steungroep-aanpak.
2. Met de individuele pesters wordt een gesprek gevoerd door de KIVA-teamleden (bij voorkeur 2 KIVA-leden). In dit individuele gesprek wordt duidelijk gemaakt dat het KIVA-team op de hoogte is van het pesten van de kinderen en dat dit onmiddellijk moet stoppen. De school tolereert niet dat er wordt gepest.

Wanneer het meerdere pesters betreft worden de gesprekken bij voorkeur direct achterelkaar gepland, zodat de pesters niet tussendoor met elkaar kunnen spreken en zich voorbereiden op het gesprek en mogelijk een defensieve houding aannemen.

1. De kinderen krijgen de opdracht hun gedrag te veranderen en dit te beschrijven in een herstelplan. In dit herstelplan beschrijven de kinderen kort wat zij hebben gedaan, en daarna wat zij gaan doen om ervoor te zorgen dat de sfeer in de groep beter wordt. De KIVA-teamleden ondersteunen de leerling bij het reflecteren op het vertoonde negatieve gedrag en helpen positief gedrag uit te proberen. (Pesters kunnen bijvoorbeeld ook aangeven wie binnen de groep hen zou kunnen helpen om het nieuwe positieve gedrag uit te voeren / te versterken). Ook wordt er in het plan aandacht besteed aan hoe de pester de "schade" kan herstellen (excuus maken is daar een onderdeel van). De pester ondertekent zijn/haar eigen herstelplan.
2. Zowel de ouders van de pester als van het slachtoffer worden op de hoogte gesteld van het gemaakte plan en ondertekenen dit.
3. Een of twee weken na de individuele gesprekken (en ondertekening) volgt een evaluatie met de gepeste leerling / het slachtoffer.
4. Als blijkt dat de pester(s) zich niet aan het plan houden, worden de ouders op school uitgenodigd en wordt besproken welke maatregelen er nu toegepast gaan worden. Het pestende kind heeft dan laten zien zich niet aan de basisafspraken te houden en er ook onvoldoende aan werkt om dit wel te kunnen. De [Sanctiemaatregelen als de gerichte aanpak pesten niet werkt](#) zijn dan aan de orde.

In beginsel is de herstelaanpak gericht en gekoppeld aan één specifieke situatie / slachtoffertje. **Afgesproken is** echter dat wanneer (binnen een redelijke termijn) een pester voor de derde keer in een steungroep geplaatst wordt omdat hij / zij benoemd wordt als pester (maar telkens richting anderen), direct overgegaan wordt tot de herstelaanpak. Deze leerling wordt direct aangesproken op het feit dat hij (één van) de benoemde pester(s) is, en moet direct een herstelplan schrijven.

De communicatie met ouders bij incidenten en pesten

Wanneer worden ouders over wat geïnformeerd en op welke wijze?

Bij incidenten:

Overall waar groepen mensen en kinderen bij elkaar zijn, komen wel eens ruzies, conflicten en plagerijen voor. Niet elke ruzie, conflict of plagerij is meteen ook pesten (zie [Wat is pesten?](#)). Altijd elk incident of ruzie melden bij ouders is niet reëel en ook ineffectief. Tegelijkertijd is nooit melden ook onverantwoord en irreëel. Het is niet goed mogelijk precieze criteria te formuleren over wanneer ouders wel of niet geïnformeerd moeten worden. Wel is duidelijk dat de ernst en de impact van een incident, maar ook de frequentie waarmee een incident zich voordoet, hierbij een rol spelen. Per situatie zal de groepsleerkracht dus een afweging moeten maken. Ook de wijze waarop gecommuniceerd wordt, zal per geval verschillen. In het ene geval kan dit per mail, in het andere geval is telefonisch contact of een persoonlijk gesprek meer passend.

Nb. Ook wanneer een steungroep-aanpak loopt, geldt de hierboven beschreven algemene afspraak rond het al dan niet melden van ruzies, conflicten, etc.

Bij pesten:

Wanneer na signalen, uit de screening blijkt dat er sprake is van pesten, wordt de gerichte aanpak ingesteld:

Steungroep aanpak

- Uiteraard worden de ouders van de gepeste leerling op de hoogte gesteld, wanneer besloten wordt tot het instellen van een steungroep voor hun zoon of dochter. Dit vindt altijd plaats in de vorm van een persoonlijk (telefonisch) gesprek. Vaak zijn er ook al gesprekken geweest met de ouders. Daarbij wordt de werkwijze en in het bijzonder de steungroepaanpak toegelicht.
- De ouders van de kinderen die in de steungroep participeren worden niet door de school geïnformeerd. Dit om de aangemerkte "pesters" die ook zitting hebben in de steungroep een kans te geven hun gedrag zelf te veranderen; de steungroep-aanpak kan alleen dan ten volste tot z'n recht komen. Het is aan de kinderen zelf om te bepalen of ze het wel of niet aan hun ouders vertellen dat ze zitting hebben in een steungroep.

Nb. Tijdens de 10 minutengesprekken - 3 x per jaar - wordt naast de cognitieve vorderingen ook het sociaal welbevinden en gedrag van de leerling met de ouders gesproken. Tijdens dit gesprek melden de groepsleerkrachten wel dat een leerling succesvol aan een steungroep heeft deelgenomen.

Toezicht; zichtbaar en bereikbaar

Pesten speelt zich veelal af buiten het directe gezichtsveld van betrokken volwassenen. In school is dit veelal tijdens de vrijere situaties, op het plein, tijdens de pauzes, of wanneer de leerkracht net even het lokaal uit is. Om pesten te voorkomen is goed zichtbaar toezicht van groot belang.

M.b.t. het toezicht zijn de volgende afspraken gemaakt:

- Tijdens de pauzes en een kwartier voor (en na) schooltijd houden 2 volwassenen verspreid over het plein toezicht. De toezichthouders / pleinwachten zijn goed zichtbaar doordat zij een fluorescerende (KIVA-)hes dragen.
- Tijdens de pauzes is ook twee kinderpleinwachten aanwezig. Zie ook Kinderpleinwacht in het handboek "Overige".
- Bij het omkleden voor en na de gymnastieklessen wordt zo mogelijk toezicht in beide kleedkamers gehouden door de groepsleerkracht(en), een ander teamlid en/of stagiaire.

Sanctiemaatregelen als de gerichte aanpak pesten niet werkt

Wanneer blijkt dat de KIVA-aanpak, met daarin het curatieve groepsgesprek, de steungroepaanpak en ook de herstelaanpak geen effect heeft en de pester niet stopt met pesten, wordt door de directeur, afhankelijk van de situatie één of meerdere van de volgende sanctiemaatregelen getroffen:

1. Het inschakelen van verplichte extern hulp voor de pester bij schoolmaatschappelijk werk, jeugdhulpverlening e.d.
2. Het tijdelijk plaatsen van een leerling in een andere groep;
3. Het schorsen van een leerling;
4. Het tijdelijk plaatsen van een leerling op een andere school;
5. Het in zeer extreme gevallen uiteindelijk verwijderen van een leerling.

Alvorens de directeur overgaat tot het instellen van deze maatregelen, wordt uiteraard goed gekeken of de KIVA-aanpak goed is uitgevoerd, zo nodig wordt hier ook een externe KIVA-begeleider van een ondersteuningsinstelling bij ingeschakeld. Daarnaast vindt altijd eerst overleg plaats met de ouders.

De rol van / opdracht voor de ouders

Ouders en school hebben elkaar nodig als het gaat om het voorkomen en aanpakken van pestgedrag.

Zo mogen ouders niet denken dat de school het wel oplost, en de leerkracht mag er niet van uitgaan dat pesten alleen een zaak van de school is. Niet alleen de groep, kenmerken van de school, buurt en de kinderen zelf spelen een belangrijke rol. Uit wetenschappelijk onderzoek is inmiddels ook gebleken dat de opvoedingsstijl en de reacties van ouders een rol spelen bij pesten door leeftijdsgenoten. Uit de analyse van Brits onderzoek blijkt dat over beschermde kinderen tussen de 20 en 30 procent meer kans lopen om gepest te worden. Verwaarlozing verhoogt het risico met 40 procent, een strenge opvoeding met 28 procent. Bron: <http://www.thuisinonderwijs.nl/kind-gepest-schuld-van-de-ouders/>

Eén van de belangrijkste "opdrachten" die ouders hebben, is het **signaleren en melden**. Belangrijk is dat ouders goed luisteren naar en interesse hebben in hun kind(eren) en de activiteiten die zij ondernemen (ook op de digitale snelweg). Wanneer ouders de indruk hebben dat hun kind gepest wordt, zelf pest of signalen opvangen van pesten in de groep van het eigen kind, dient dit zo spoedig mogelijk gemeld te worden bij de groepsleerkracht (ook wanneer het digitaal pesten buiten schooltijd betreft).

Daarnaast is het belangrijk dat ouders **betrokken zijn bij eventueel pestproblematiek en achter de aanpak van de school staan**; alleen wanneer ouders en school op één lijn zitten kan effectief worden gehandeld.

Tenslotte is het belangrijk dat ouders van kinderen die gepest worden of zelf pesten, zich goed **laten informeren en adviseren** over wat zij als ouders kunnen doen om hun kind te ondersteunen. Daarbij is het goed ook open te staan voor hulp. (Zie bijvoorbeeld: http://kinderen.moed.nl/pesten/tips_voor_ouders)

Niet eigen handig pestproblemen oplossen!

Wat niet de bedoeling is, is dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te lossen, bijvoorbeeld door de pester bestraffend toe te spreken. Hoewel er vanuit de school begrip is voor de emoties die het teweegbrengt als je kind wordt gepest, is dit onacceptabel en in strijd met onze aanpak en visie, zoals verwoord in dit anti-pestbeleid. Daarbij is het veelal ook ineffectief en heeft het veelal een averechts effect.

Zie ook: [De communicatie met ouders bij incidenten en pesten](#).

KIVA protocol

Met ingang van maart 2016 heeft KIVA zelf ook een pestprotocol beschikbaar gesteld. Ter info is het hier toegevoegd: [Definitief-anti-pestprotocol KIVA.docx](#).